

هدف کلی: آشنایی با توحید عملی به عنوان ثمره و میوه توحید

اهداف آموزشی

تبیین توحید عملی

تبیین تفاوت انسان موحد و انسان مشرک از حیث توحید و شرک عملی

تبیین دو بعد فردی و اجتماعی توحید عملی

تبیین موقعیت کنونی توحید و شرک در دنیای جدید

مجتبی محمودی

دبیر دین و زندگی شهرستان ایزه

سال تحصیلی (۱۴۰۱ - ۱۴۰۰)

به کانال ما در تلگرام بپیوندید

t.me/mahmoudi_izeh

توحید و سبک زندگی

درس سوم

بر آستان جانان گر سر توان نهادن گلبانگ سربلندی بر آسمان توان زد^۱
این شعر بیان کننده ثمره توحید عملی در زندگی انسان است. یعنی اگر ما انسان ها مطیع دستورات خداوند باشیم، عاقبت به خیر و سعادت‌مند می شویم
وقتی برای خرید یک کالا به بازار می رویم، معمولاً با رسیدن به اولین مغازه و دیدن اولین نمونه دست به خرید نمی‌زنیم، بلکه با جست‌وجو، بهترین‌ها را انتخاب می‌کنیم.

امروزه در بازار سبک زندگی، سبک‌های گوناگونی از زیستن تبلیغ می‌شود که ما باید از میان آنها بهترین را انتخاب کنیم. انتخاب هر یک از این سبک‌ها، مسیر زندگی ما را تغییر می‌دهد و سرنوشت دنیا و آخرت ما را رقم می‌زند. وقتی برای خرید یک کالا، آن‌چنان دقت و حساسیتی به خرج می‌دهیم، پس باید این انتخاب مهم براساس فکر و به‌دور از احساسات باشد و دلیلی محکم و عقل‌پسند از آن حمایت کند. خوب است بدانیم که (هر سبکی از زندگی، ریشه در اندیشه‌های خاصی داشته و از جهان‌بینی ویژه‌ای سرچشمه می‌گیرد. شناخت آن ریشه‌ها کمک فراوانی به تصمیم‌گیری درست ما خواهد کرد.)^۱
«زندگی توحیدی» نیز شیوه‌ای از زندگی است که ریشه در جهان‌بینی توحیدی دارد و در درس‌های گذشته تا حدودی با این جهان‌بینی آشنا شدیم.

نکته

۱- هر سبکی از زندگی، ریشه در چه چیزهایی دارد؟

در این درس می‌خواهیم به این پرسش پاسخ دهیم که ایمان به خداوند، به عنوان خالق و پروردگار جهان، چه سبکی از زندگی را به دنبال می‌آورد و در مقابل آن کدام سبک از زندگی قرار می‌گیرد؟

۱- غزلیات، حافظ، غزل شماره ۱۵۴.

یادآوری

در پایه دهم، این اصل کلی را آموختیم که (فکار و اعتقادات هر فرد مهم ترین عامل در تعیین هدف ها و رفتارهای اوست؛ مثلاً اگر کسی پذیرفت و ایمان پیدا کرد که سعادت بشر در کسب ثروت است و انسان فقط با لذات مادی خوشبخت می شود، به طور طبیعی، زندگی خود را صرف رسیدن به همین هدف می کند. یا اگر کسی چنین اندیشید و واقعاً معتقد شد که دانش و آگاهی، بزرگ ترین کمال انسان است و هیچ امر دیگری با آن قابل مقایسه نیست، عمر خود را به کسب علم خواهد گذراند و در همین راه تلاش خواهد کرد.

پس هر فردی متناسب با اعتقادات خویش، مسیر زندگی خود را انتخاب و بر همان اساس رفتار

خواهد کرد.)^۱

۲- چه زمانی انسان در مسیر توحید عملی حرکت می کند؟

بازتاب توحید در زندگی

با توجه به اصل فوق می توانیم بگوییم (انسانی که خداوند را به عنوان تنها خالق جهان پذیرفته است و ایمان دارد که او پروردگار هستی است، رفتاری متناسب با این اعتقاد خواهد داشت و جهت زندگی خود را خدا قرار خواهد داد. چنین انسانی در مسیر «توحید عملی» حرکت می کند) به عنوان مثال، می توانیم از جعفر بن ابی طالب یاد کنیم که در حضور «نجاشی»، پادشاه حبشه، اثرات پذیرش این اعتقاد را، این گونه توصیف کرد :

«ما قبلاً قومی جاهل بودیم، بت می پرستیدیم، مردار می خوردیم، مرتکب زشتی ها می شدیم، پیوند خویشاوندی را قطع می کردیم، بی پناه را پناه نمی دادیم و قوی، ضعیف را می بلعید. این چنین بودیم تا اینکه خداوند از میان ما پیامبری مبعوث فرمود که خانواده اش را می شناسیم و به صداقت و امانت داری و عفتش ایمان داریم.

پیامبر، ما را به خدا فراخواند که او را یگانه بدانیم، عبادت کنیم و آنچه را که خود و پدرانمان می پرستیدیم کنار بگذاریم، چیزی را شریک او قرار ندهیم، او ما را به عدل، احسان، راستی، درستی، امانت داری و نیکی نسبت به خویشان و همسایگان دعوت کرد و از خوردن مال یتیم و ارتکاب فحشا

دانش آموزان عزیز سخنان جعفر بن ابی طالب در حضور نجاشی را با دقت مطالعه بفرمایید

۲- تنها خدا رب و پروردگار هستی است و همه چیز تحت قدرت اوست و بندگی هر چه غیر از خدا، در حقیقت بندگی چیزهایی است که هیچ نقش و قدرتی در این عالم ندارند و اگر کسی در این مسیر گام بردارد و زندگی خود را با اتکا به غیر خدا پیش برد، در راهی پرخطر گام گذاشته که سرانجامی جز سقوط ندارد

و منکر و دروغ نپی کرد و دستور داد نماز را به پا داریم، زکات بپردازیم و ماه رمضان را روزه بگیریم،

به چه چیزی بستگی دارد؟

ما نیز او را تصدیق کرده و به او ایمان آوردیم و از او پیروی کردیم.»^۱ پاسخ این

سوال

، از آنجا که ایمان همه افراد یکسان نیست و دارای شدت و ضعف است، میزان تأثیر گذاری این اعتقاد بستگی به درجه ایمان افراد به توحید و یکتاپرستی دارد. هر چه ایمان قوی تر باشد تأثیر عملی آن در زندگی بیشتر و هر چه ضعیف تر باشد تأثیر آن کمتر خواهد بود. با این معیار، هر کس می تواند درجه ایمان خود و تأثیر آن را در زندگی خویش بررسی کند: پاسخ

توحید عملی ثمره توحید در ربوبیت است

تنها رب عالم خداوند است و هیچ معبودی جز او وجود ندارد

تدبیر در قرآن (۱) پیام های ایه

پس از ترجمه آیه زیر، با تدبیر در آن به سؤالات پاسخ دهید:

همانا خداوند پروردگار من و پروردگار شماست
پس او را بندگی کنید
که این راه راست و درست است

چون فقط خداوند پروردگار (رب) هستی است، پس باید تنها او را عبادت و پرستش کرد و از پرستش غیر او خودداری نمود

۱- چرا تنها خداوند را باید عبادت کرد؟
۲- چرا خداوند بندگی خود را، راه راست و درست زندگی بیان کرده است؟ پاسخ بالای صفحه

نکته توحید عملی دارای دو بعد فردی و اجتماعی است که به تبیین هر یک می پردازیم:

الف) بعد فردی توحید عملی و ثمرات آن: (هرکسی در زندگی خود از فرمان های خدا اطاعت کند، گام در مسیر توحید عملی گذاشته است. چنین فردی می کوشد تمایلات درونی، تصمیم ها و فعالیت های خود را در جهت خواست و رضایت الهی قرار دهد؛ مثلاً در انتخاب همسر، شغل، دوست، در چگونگی تحصیل، تفریح، ورزش و حتی در انتخاب نوع پوشش و به طور کلی در تمام برنامه های روزانه خود خدا را در نظر می گیرد و تلاش می کند از دایره فرمان های

او خارج نشود.)^۱ ۱- ثمرات بعد فردی توحید عملی را توضیح دهید؟

۲ (از نظر انسان موحد هیچ حادثه ای در عالم بی حکمت نیست، گرچه حکمت آن را نداند. از همین رو موحد واقعی همواره انسانی امیدوار است. در مقابل سختی ها و مشکلات، صبور و استوار است و آنها را زمینه موفقیت های آینده اش قرار می دهد. باور دارد که دشواری های زندگی نشانه بی مهری خداوند نیست، بلکه بستری برای رشد و شکوفایی اوست.)^۲

۱- سیره النبی، ابن هشام، به تحقیق شیخ محمود طهطاوی، ج ۱، صص ۳۰۸-۳۰۴.

۲- سوره آل عمران، آیه ۵۱.

۲- برای یک انسان موحد جهان یا عالم چگونه معنایی دارد؟ توضیح دهید

این ابیات با ابیاتی که مربوط به بعد فردی توحید عملی و ثمرات آن هستند، ارتباط معنایی دارند

سر ارادت ما و آستان حضرت دوست که هر چه بر سر ما می رود ارادت اوست
نظیر دوست ندیدم، اگرچه از مه و مهر نهادم آینه ها در مقابل رخ دوست^۱

۱) (انسان موحد، چون زندگی خود را براساس رضایت خداوند تنظیم کرده و پیرو فرمان های اوست، شخصیتی ثابت و پایدار دارد و برخوردار از آرامش روحی است.)^۱

نکته انسان موحد، موجودات جهان را مخلوق خدا می بیند و می داند که خداوند او را در برایشان مسئول قرار داده است. بر همین اساس امام علی علیه السلام به مردم زمان خود و همه مردمی که به خدا ایمان دارند می فرماید:

۲) «تقوای الهی پیشه کنید؛ هم در مورد بندگان خدا، هم در مورد شهرها و آبادی ها؛ چرا که شما در برابر همه اینها حتی سرزمین ها و چهارپایان مسئولید. خدا را اطاعت کنید و از عصیان او پرهیزید.»^۲

۲- چرا امام علی (ع) هم در مورد بندگان خدا، هم در مورد شهرها و آبادی ها به رعایت تقوای الهی توصیه کرده اند؟

خود ارزیابی

با تفکر در رفتارهای خود، بررسی کنید که تا چه اندازه ویژگی های توحید فردی در شما وجود

دارد. پاسخ دانش آموز عزیز مدنظر است

۳- چه زمانی شخصی گرفتار شرک عملی شده است؟

۳

در مقابل (اگر کسی دل به هوای نفس (بت درون) سپرده و او را معبود خود قرار دهد و اوامرش را به فرمان های خداوند ترجیح دهد یا در بی کسب رضایت قدرت های مادی و طاغوت ها (بت های بیرون)

برآید، چنین شخصی گرفتار شرک عملی شده است.)^۳

پیامبر (ص) ضامن انسان های اهل هوا و هوس نیست

توجه به خواسته های نفسانی و بی اعتنائی به دستورات خداوند نتیجه شرک عملی است

این ایه به شرک عملی در بعد فردی اشاره می کند پیام های ایه

أَرَأَيْتَ مَنِ اتَّخَذَ إِلَهَهُ هَوَاهُ أَوَإِذَا دُعِيَ إِلَىٰ مَلِئِكَةٍ مِنْهُ لِيُقَرَّبَ إِلَيْهِ لِيُصَلَّىٰ لَمْ يُكَلِّمْهَا وَهِيَ كَالْحِذْيِ
أَفَأَنْتَ تَكُونُ عَلَيْهِ وَكَيْلًا^۳ آیا تو ضامن او می باشی [و به دفاع از او برمی خیزی]؟

چه نتایجی برای انسان به دنبال دارد؟

سوال تسلیم بودن در برابر امیال نفسانی و فرمان پذیری از طاغوت باعث می شود شخص، درونی ناآرام و شخصیتی ناپایدار داشته باشد؛ زیرا از یک سو هوای نفس وی هر روز خواسته جدیدی جلوی روی او

۱- دیوان حافظ، غزل شماره ۵۸.

۲- نهج البلاغه، بخشی از خطبه ۱۶۷.

۳- سوره فرقان، آیه ۴۳.

۱- پرستشی که از روی ایمان باشد، پرستشی ثابت و پایدار است؛ یعنی فرد در هر شرایطی چه در خوشی و چه در راحتی، چه در تنگنا و چه در آسایش، دست از پرستش خداوند بر نمی دارد. اما پرستشی که از روی تردید باشد مقطعی و سطحی است و حوادث تلخ و شیرین آن را تغییر می دهد. یعنی وقتی خبری به فرد می رسد خدا را عبادت و بندگی می کند و هنگامی که سختی و شری به وی می رسد، از خدا رویگردان می شود

قرار می دهد و از سوی دیگر، قدرت های مادی که هر روز رنگ عوض می کنند او را به بردگی جدیدی

می کشانند.) پاسخ

پیام های ایه

تدبر در قرآن (۲)

با توجه به آیه زیر به سؤالات پاسخ دهید:

وَمِنَ النَّاسِ مَن يَعْْبُدُ اللَّهَ عَلَىٰ حَرْفٍ^۱

از مردم کسی هست که خدا را بر یک جانب

و کناره ای [تنها به زبان و هنگام وسعت و

آسودگی] عبادت و بندگی می کند،

پس اگر خیری به او رسد، دلش به آن آرام می گیرد

و اگر بلائی به او رسد، از خدا رویگردان می شود.

او در دنیا و آخرت، [هر دو]، زیان می بیند.

این همان زیان آشکار است.

فَإِنِ أَصَابَهُ خَيْرٌ اطْمَأَنَّ بِهِ

وَإِنِ أَصَابَتْهُ فَتْنَةٌ انْقَلَبَ عَلَىٰ وَجْهِهِ

خَسِرَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةَ

ذَٰلِكَ هُوَ الْخُسْرَانُ الْمُبِينُ^۲

۱- پرستشی که از روی ایمان باشد با پرستشی که از روی تردید باشد چه تفاوتی دارد؟ پاسخ بالای صفحه

۲- چرا برخی انسان ها در برابر هر خیر و شری که به آنها می رسد دو روش متفاوت پیش

می گیرند؟ این به ایمان انسان برمیگردد. کسی که خدا را با جان و دل نپذیرفته و ایمان به خدا در متن زندگی اش

قرار نداشته باشد، بسته به شرایط خدا را می پرستد. این افراد همانند کسانی هستند که در لبه جایی قرار گرفته اند که آنجا نیز مستقر و پابرجا نیست و با تکان مختصری از مسیر خارج میشود. اما انسان مؤمن چون دل به خدا سپرده و تابع فرمانهای اوست، در هر شرایطی دست از پرستش خداوند بر نمی دارد، زیرا می داند این جهان تحت تدبیر خداوندی حکیم است و هیچ حادثه ای در جهان بی حکمت نیست

(ب) بُعد اجتماعی توحید عملی و ثمرات آن: (بُعد اجتماعی توحید به معنای قرار گرفتن همه

ارکان یک جامعه در جهت خداوند و اطاعت همه جانبه از اوست) مهم ترین رکن یک جامعه حکومت

آن است (وقتی یک جامعه توحیدی است که حاکم آن بر اساس قوانین الهی به حکومت رسیده باشد و

همان شرایطی را که خداوند برای حاکم تعیین کرده است دارا باشد و بکوشد قوانین الهی را در جامعه

به اجرا درآورد.)^۲

۳ (یک جامعه، علاوه بر رکن سیاسی، دارای ارکان دیگری مانند اقتصاد و فرهنگ نیز هست. جامعه ای

۱- کلمه (حرف) به معنای طرف، لبه، جانب و کناره هر چیزی است. «علی حرف» اشاره به این دارد که بعضی از مردم برطرف و کناره دین

و ایمان ایستاده اند و در متن ایمان و اسلام قرار ندارند؛ روشن است کسانی که در لبه چیزی قرار گرفته اند در آن چیز مستقر و پابرجا نیستند و

با تکان مختصری از مسیر خارج می شوند. عبادت افراد مورد نظر مقطعی است، نه همیشگی؛ وقتی خیری به آنها می رسد عبادتند و هنگامی که

شری به آنها می رسد، از خدا رویگردان می شوند.

۲- سوره حج، آیه ۱۱.

۱- بعد اجتماعی توحید به چه معناست؟

۲- چه زمانی یک جامعه توحیدی است؟

۳- چه زمانی یک جامعه به صورت جامعه ای عدالت گستر در می آید؟

که در مسیر توحید اجتماعی حرکت می کند، اقتصاد و فرهنگ و سایر ابعاد و ارکان آن نیز به سوی اجرای فرمان های خدای یگانه پیش می رود و به صورت جامعه ای عدالت گستر درمی آید) ^۳
 (جامعه توحیدی، حکومت کسانی را که خداوند به آنها حق حکومت نداده است نمی پذیرد، با آنان که نسبت به خداوند و مسلمانان دشمنی می ورزند، دوستی نمی کند، با ظالمان مبارزه می کند، بنابه فرمان خداوند، از محرومان و مستضعفان حمایت می کند) و به این سخن خداوند گوش فرامی دهد

ایه خطاب به اهل ایمان است و به بعد اجتماعی توحید عملی اشاره دارد
 اهل ایمان باید از دوستی با دشمنان خدا و پذیرش ولایت آنها پرهیز کنند

پیام های ایه

ای کسانی که ایمان آورده اید

دشمن من و دشمن خودتان را دوست نگیرید

[به گونه ای که] با آنان مهربانی کنید.

حال آنکه آنان به دین حقی که برای شما آمده است، کفر

ورزیده اند...

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا
 لَا تَتَّخِذُوا عَدُوِّي وَعَدُوَّكُمْ أَوْلِيَاءَ
 تُلْقُونَ إِلَيْهِم بِالْمَوَدَّةِ
 وَقَدْ كَفَرُوا بِمَا جَاءَكُمْ مِنَ الْحَقِّ...^۱

۲- میان بعد فردی و بعد اجتماعی توحید چه رابطه ای وجود دارد؟ توضیح دهید؟

ارتباط دوسویه توحید فردی و اجتماعی

۲) میان بعد فردی و بعد اجتماعی توحید رابطه متقابل وجود دارد. هر قدر که مردم یک جامعه به سوی توحید حرکت کنند ارکان جامعه نیز بیشتر رنگ توحیدی به خود می گیرد؛ همان طور که هر قدر نهادهای اجتماعی در خدمت اجرای قوانین الهی باشد، زمینه برای رشد انسان ها و حرکت به سوی

خداوند و زندگی موحدانه آسان تر می گردد.) ^۲ ۳- چه زمانی تضاد جامعه را فرا می گیرد و امکان رشد و تعالی افراد از بین می رود؟

از این رو،^۳ (اگر قرار باشد همه فقط خواسته ها و تمایلات دنیوی خود را دنبال کنند و تنها منافع خود را محور فعالیت اجتماعی قرار دهند و اهل ایثار و تعاون و خیر رساندن به دیگران نباشند، تفرقه و تضاد جامعه را فرا می گیرد و امکان رشد و تعالی از بین می رود) ^۳ (در چنین جامعه ای، روز به روز انسان های ستمگر قدرت بیشتری پیدا می کنند و دیگران را در خدمت امیال خود به کار می گیرند. در نتیجه، دیگر سخنی از حاکمیت خداوند و فرمان های او نیست، بلکه سخن از حاکمیت طاغوت و دستورهای اوست.) ^۴

۴- جامعه ای که آن را تضاد فرا گرفته باشد، چگونه جامعه ای است؟

۱- سوره متحنه، آیه ۱.

۲- مجموعه آثار، شهید مطهری، ج ۲، صص ۱۱۷-۱۱۰.

ممکن است کسی پیرسد: چرا با وجود آنکه کشور ما براساس قوانین اسلامی اداره می‌شود در ابعاد مختلف اقتصادی و فرهنگی با معیارهای جامعه توحیدی فاصله دارد؟
 برای دریافت پاسخ این سؤال به وبگاه گروه قرآن و معارف اسلامی به نشانی <http://quran-dept.talif.sch.ir> بخش «دانش تکمیلی»، مراجعه کنید.

توحید و شرک در جهان امروز

نکته توحید، روح و محور زندگی دینی و شرک روح و محور زندگی ضد دینی است. تا اینجا مراتب و ابعاد توحید را شناخته‌ایم. اکنون می‌خواهیم ببینیم زندگی انسان عصر حاضر تا چه اندازه توحیدی است و کدامیک از مراتب توحید در آن بیشتر مورد غفلت قرار گرفته است. منظور ما از انسان عصر حاضر تمام افراد جامعه نیست، بلکه جو حاکم بر اکثریت افراد است، نه تک تک افراد.

می‌دانیم که جوامع بشری، امروز از نظر صنعت و فناوری پیشرفت فراوانی کرده‌اند و این جوامع را نمی‌توان از این جهت با جوامع گذشته مقایسه کرد. همچنین انسان امروز کمتر از بت پرستان قبل از اسلام، که بیش از ۳۶۰ بت را می‌پرستیدند^۱، به دنبال این قبیل بت پرستی‌هاست.

سوال

بنابراین، جای طرح این سؤال هست که آیا انسان و جوامع بشری به سوی زندگی توحیدی حرکت می‌کنند؟

پاسخ (در ابتدا به نظر می‌رسد که امروزه کمتر کسی گرفتار شرک باشد و از این جهت نیز بشر در مسیر پیشرفت می‌باشد، اما یک واقعیت تلخ در اینجا وجود دارد و آن این است که گرچه شرک در قالب بت و مانند آن در میان بیشتر جوامع امروزی وجود ندارد، اما انواع دیگری از شرک که بسیار پیچیده‌تر از شرک قدیم است، در میان بشر به چشم می‌خورد که خوب است به آنها توجه کنیم و برای دوری از آنها تلاش نماییم) از جمله اینکه:

۱- (امروزه، بسیاری از انسان‌ها، جهان خلقت را ملک خود تلقی می‌کنند و بدون توجه به نظر مالک حقیقی آن، یعنی خدا، هرگونه که بخواهند در این جهان تصرف می‌کنند. این افراد و جوامع، در واقع خود را مالک و ولی و پرورش‌دهنده (رب) جهان می‌پندارند که از جمله پیامدهای آن تخریب محیط‌زیست، آلوده شدن طبیعت، پیدا شدن جوامع بسیار فقیر در کنار جوامع بسیار ثروتمند و مانند آنهاست. برخی از این انسان‌ها، مانند فرعون که «أَنَا رَبُّكُمْ الْأَعْلَى»^۲

۱- تاریخ اسلام از آغاز تا هجرت، علی دوانی، ص ۱۷.

۲- سوره نازعات، آیه ۲۴.

۱- از انواع شرک در جهان، امروزه اعتقاد بسیاری از انسان‌ها به مالکیت جهان است، ان را توضیح دهید؟

می‌گفت و خود را پروردگار بزرگ مردم معرفی می‌کرد؛ خود را مالک دیگر جوامع می‌پندارند و برای آنها تصمیم‌گیری می‌کنند) ۱

سوال

۲- بسیاری از انسان‌ها چنان به امور دنیوی سرگرم شده‌اند که خدا را فراموش کرده و خداوند در قلب آنها جایگاهی ندارد؛ زینت دنیا و لذات و شهوات چنان در دلشان فزونی یافته که جایی برای خلوتِ انس با خدا و درک معنویت نیایش با پروردگار باقی نگذاشته است. ۱ گویی هوی و هوس و آنچه و آن کس که آنان را به هوس‌هایشان می‌رساند، بت و معبودشان شده و آنها را همچون خدا می‌پرستند؛ و از ابزارهای جدید مانند سینما، تلویزیون، ماهواره، اینترنت و سایر رسانه‌ها در این راه بهره می‌گیرند و یکسره از خدا و آخرت غافل شده‌اند) پاسخ

به نظر شما وظیفه ما در مقابل وضع موجود چیست و چگونه می‌توانیم به اصلاح جامعه امروزی اقدام کنیم؟

تحلیل و بررسی

- درباره این سؤال‌ها فکر کنید و در صورت نیاز با دبیر خود مشورت کرده و پاسخی برای هر یک تهیه نمایید؛ سپس نتیجه تحلیل و بررسی خود را در کلاس ارائه کنید.
- آیا به‌طور کلی انسان امروزی بیش از گذشته به یاد خداست؟
 - آیا مردم در انتخاب نوع پوشش، غذا، تفریح، مشاهده فیلم، مطالعه کتاب، ورود به سایت‌های اینترنتی و شبکه‌های اجتماعی حلال و حرام الهی را مراعات می‌کنند؟
 - آیا بشر امروز اصولاً به دنبال یادگیری تکالیف الهی خود است؟
 - الگوهای بشر امروزی چگونه‌اند؟ آیا الگوهایی هستند که سبک زندگی آنها موردپسند و رضایت خداوند باشد؟
 - به نظر شما چگونه می‌توان مظاهر شرک را از جامعه دور کرد و مظاهر توحید را تقویت نمود؟

۱- از نگاه قرآن، دنیا بد نیست و ما اجازه نداریم با بدبینی به آن نگاه کنیم؛ آنچه بد است این است که همه هم و غم ما دنیا شود و به همین زندگی دنیوی بسنده کنیم و هدف نهایی خود را دنیا قرار دهیم و از امور معنوی و جهان آخرت غافل شویم. به عبارت دیگر، دنیا بد نیست، فقط کم است و حیف است که انسان با آن همه ظرفیت‌ها، به کم قانع شود؛ آدمی برای زندگی هفتاد سال نیست. (برگرفته از کتاب حکمت‌ها و اندرزهای شهید مطهری، فصل نظر دین درباره دنیا).

آیا می‌توان تنها به جنبه فردی توحید عملی معتقد بود ولی جنبه اجتماعی آن را قبول نداشت؟

خیر — زیرا میان بعد فردی و بعد اجتماعی توحید رابطه دو سویه وجود دارد. هر قدر که مردم یک جامعه به سوی توحید حرکت کنند، ارکان جامعه نیز بیشتر رنگ توحیدی به خود می‌گیرد؛ همانطور که هر قدر نهادهای اجتماعی در خدمت اجرای قوانین الهی باشند، زمینه برای رشد انسان‌ها و حرکت به سوی خداوند و بندگی موحدانه آسانتر می‌گردد

بنابراین اگر نهادها و ارکان یک جامعه مانند ارکان سیاسی، اقتصادی، فرهنگی و... توحیدی نباشد و جامعه براساس طاغوت اداره شود، بستر لازم برای حرکت انسان‌ها در مسیر توحید به سختی صورت خواهد گرفت